

kirjaamo@tem.fi
olli.sorainen@tem.fi

Lausuntopyyntö 09.10.2020 TEM100:00/2020

Pohjois-Pohjanmaan työ- ja elinkeinotoimiston asiantuntijalausunto liittyen hallituksen esitykseen eduskunnalle laiksi ulkomaalaislain muuttamisesta

Työ- ja elinkeinoministeriö on pyytänyt asiantuntijalausuntoa Pohjois-Pohjanmaan työ- ja elinkeinotoimistolta (TE-toimisto) liittyen luonnokseen hallituksen esityksestä ulkomaalaislain muuttamisesta. Esityksessä esitetään muutettavaksi ulkomaalaislakia ulkomaisen työvoiman hyväksikäytön edistämiseksi sekä työvoiman hyväksikäytön uhrien oikeusaseman parantamiseksi.

Ulkomaalaislain muuttamiseen liittyvä hallituksen esityksen pääasiallinen sisältö on selkeä. Hallituksen esitysluonnoksen mukaan ulkomaalaisen työntekijän työnteko-oikeutta laajennettaisiin siten, että hän voisi hyväksikäyttötilanteissa hakeutua toisen työnantajan palvelukseen samalle tai muulle ammattialalle. Lisäksi henkilöllä olisi oikeus saada uusia määräaikainen oleskelulupa uuden työn hakemista varten. Lain muuttamisella on tavoitteena edistää myös työperäisen hyväksikäytön ilmi tulemistä.

Tavoitteet

Ulkomaalaislain muuttamisen tavoitteena on vahvistaa työvoiman hyväksikäytön uhriksi joutuneen oikeusasemaa ja näin luoda edellytyksiä työvoiman hyväksikäyttötapausten parempaan ilmituloon. Lisäksi tavoitteena on lisätä viranomaisten keinovalikoimaa ulkomaisten työvoiman hyväksikäytön ehkäisyn tehostamiseksi. Lain muutoksessa tuodaan selkeästi esille seuraamukset, joita on mahdollisuus kohdistaa työnantajiin ja toimeksiantajiin, jotka toimivat vilpillisesti palkatessaan työntekijän työntekoon perustuvalla oleskeluluvalla tai toimiessaan vilpillisesti muissa sopimussuhteissa. Tieto mahdollisista seuraamuksista toimii myös ennaltaehkäisevästi. Pohjois-Pohjanmaan TE-toimiston näkökulmasta esitetyt muutokset sekä seuraamukset tuovat toiminnalle läpinäkyvyyttä, selkeyttä sekä kuvaavat työmarkkinoiden toimintaa ja työelämän pelisääntöjä.

Keskeiset ehdotukset

HE:n luonnoksessa ehdotetaan, että kolmannen maan kansalaisella, jolle on myönnetty oleskelulupa ansiotyötä varten ja tässä työssä hänen on todettu joutuneen työvoiman hyväksikäytön uhriksi, olisi rajoittamaton työnteko-oikeus. Edellä mainitulle henkilölle olisi mahdollisuus myöntää oleskelulupa työnhakua tai yritystoimintaa varten.

30.10.2020

Oleskelulupa työnhakua tai yritystoimintaa varten voitaisiin myöntää tämän työnantajan tai toimeksiantajan sellaisen merkittävän työnantajavelvoitteiden laiminlyönnin vuoksi, jonka takia muuta oleskelulupaa työnteon perusteella ei voitaisi myöntää. Sisältyykö tähän päätösprosessiin työ- ja elinkeinotoimiston antama osapäätös? Merkittävä työnantajavelvoitteiden laiminlyönti on avattu HE:n luonnoksessa. Lisäksi edellytettäisiin, että oleskeluluvan myöntämättä jättäminen olisi kokonaisuutena arvioiden työntekijän kannalta kohtuutonta. Mitä asioita huomioidaan henkilön kannalta tilanteen kohtuuttomuutta arvioitaessa? Edellytetäänkö kohtuuttomuutta aina myönnettäessä rajoittamaton työnteko-oikeus ja/tai oleskelulupa työnhakua tai yritystoimintaa varten

Tieto työnantajan tai toimeksiantajan laiminlyönnistä voisi tulla Maahanmuuttovirastolle joko suoraan ulkomaalaiselta itseltään tai viranomaisten keskinäisen tietojenvaihdon kautta. Viranomaisten välinen yhteistyö muodostuu tässä kokonaisuudessa entistä tärkeämmäksi. Viestinnällinen haaste on saada ulkomaalaisille tiedoksi tämä lain suoma mahdollisuus ja suomalaisen yhteiskunnan toiminnan periaatteet, jossa viranomaisille voi ilmoittaa asioista. Onko tarvetta avata, kuinka ulkomaalaiselta itseltä mahdollisesti tuleva ilmoitus tulee todentaa?

HE:n mukaan laajennettavaksi ehdotettavan pidättäytymispäätöksen soveltamista olisi tarpeen tehostaa viranomaisten yhteistoimintaa kehittämällä. Luonnoksessa tuodaan esille työsuojeluviranomaisten työkäytännöt. Kehittämiskohteena olisi myös tarve luoda yhteisesti kriteerit, joiden perusteella työnantaja kuuluu pidättäytymismääräyksen piiriin. Kriteereissä tulisi yhdistyä eri hallinnonalojen näkökulmat.

Pääasialliset vaikutukset

Ulkomaalaislain muutokseen liittyvän hallituksen esityksen luonnos sisältää seikkaperäisesti kuvatut esityksen pääasiallisista vaikutuksista. Pääasiallisten vaikutusten kautta jää pohtimaan, että kuinka pitkään työnhakijan luvalla henkilöllä on mahdollisuus olla maassa? Onko mahdollista saada jatkolupa työnhaun perusteella? Sisältyykö prosessiin toimeentulon selvitystä ja muodostuuko tästä yksi uusi lupakategoria?

Suomen työmarkkinoille tulee työvoimaa myös Euroopan sisäisen liikkuvuuden kautta. Ulkomaalaislain muutoksen luonnoksen HE:n kokonaisuuteen liittyviä asioita ilmentyy myös EU:n sisällä tapahtuvan työvoiman liikkuvuudessa. Kieliongelmat ja niistä muodostuvat haasteet työyhteisöissä sekä työsuhteissa. HE:n luonnoksessa tuodaan esille uudistuksesta tiedottamisen ja viestinnässä onnistumisen haasteet. Pohjois-Pohjanmaan TE-toimiston näkökulmasta on tärkeää, että HE:n on otettu esille tiedottamiseen ja viestintään liittyvät asia. Yksi haaste on saada asiat tiedoksi Suomen rajojen ulkopuolelle eli lähtömaihin.

HE:n luonnoksessa todetaan, että esitetyt ulkomaalaislain muutokset eivät toisi merkittäviä uusia tehtäviä TE-toimistoille. Sisältääkö tämä työmäärän arvio myös muutoksenhaakuun liittyvän mahdollisen työmäärän arvion?

30.10.2020

Pohjois-Pohjanmaan TE-toimiston näkökulmasta Työ- ja elinkeinoministeriön valmistelema hallituksen esityksen luonnos ulkomaalaislain muutoksesta on perusteellinen ja laaja-alaisesti asioita käsittelevä.

Tämä asiakirja on sähköisesti allekirjoitettu.

Johtaja

Maire Mäki

Palvelujohtaja

Pirjo Juntunen

Tämä asiakirja KEHA/8354/2020 on hyväksytty sähköisesti / Detta dokument KEHA/8354/2020 har godkänts elektroniskt

Esittelijä Juntunen Pirjo A 30.10.2020 10:45

Hyväksyjä Mäki Maire 30.10.2020 12:45